

EDUARDO HUGO RAPOPORT

“LA HUMANITAT HAURIA DE QUEDAR-SE QUIETA DURANT UNS DEU O VINT MILIONS D’ANYS PERQUÈ L’EVOLUCIÓ POGUERA RECONSTRUIR PART DE LA BIODIVERSITAT”

Professor emèrit de la Universitat Nacional de Comahue, Argentina.

“Segurament no hi ha en la llarga història del món fets més sorprenents que les immenses exterminacions, sovint repetides.” Charles Darwin escrivia aquestes paraules en el seu diari mentre es trobava per terres patagòniques a bord del *Beagle* el 1843. No deixa de ser coincidència que per aquelles terres residisca Eduardo Rapoport, un reconegut ecòleg i biogeògraf que ha centrat part de la seua labor científica en els disturbis i catàstrofes causats per espècies invasores. El professor Rapoport és un biòleg polivalent que ha treballat en temes tan diversos com ara l’edafologia, la hidrobiologia, l’entomologia o l’ecologia urbana, i que darrerament dedica grans esforços a la recuperació del patrimoni etnobotànic de les comunitats maputxes.

Eduardo Rapoport, professor emèrit de la Universitat Nacional de Comahue, ha vist reconegudes en aquests últims anys les seues investigacions amb l’Annual Award in Biological Science (Third World Academy of Science) i el premi Bunge i Born en Ciències Ambientals. Però aquests i altres guardons rebuts no han transformat aquest científic d’aspecte despistat que, als 73 anys, es deixa sorprendre per qualsevol petita troballa, com les virtuts del *Cyperus esculentus*, espècie conreada a les nostres hortes dels tubercles de la qual deriva l’orxata valenciana.

Considerant la situació econòmica que afecta l’Argentina, em veig obligada a preguntar-li si no ha tingut temptacions d’exiliar-se per poder desenvolupar la seua labor científica amb major estabilitat. Ja me’n vaig anar dues vegades. La primera a Veneçuela, com a conseqüència del colp militar d’Onganía, una bèstia peluda que es va dedicar a tractar d’ensenyar als professors universitaris a tenir més respecte als militars, perquè la Universitat de Buenos Aires va ser

l’única que va protestar després del colp militar. Aquest home hi va enviar la policia perquè els donara una bona lliçó: matar-los a garrotades. El resultat va ser terrorífic, va aconseguir, entre altres coses, que renunciaren al voltant de 1.200 investigadors i alumnes de tesis. A molts, els van acollir a Xile, Veneçuela, França... i en la revista *Science* es va demanar a les universitats nord-americanes que facilitaren l’ingrés als estudiants argentins de postgrau, perquè la primera universitat amb majúscula de llatinoamèrica havia estat destruïda. A mi no em van colpejar, perquè em trobava lluny de Buenos Aires, però em vaig sentir igualment ofès. Llavors vaig passar uns quants anys a Veneçuela i vaig tornar quan es va restablir novament la democràcia fins el següent colp militar, quan me’n vaig anar a Mèxic.

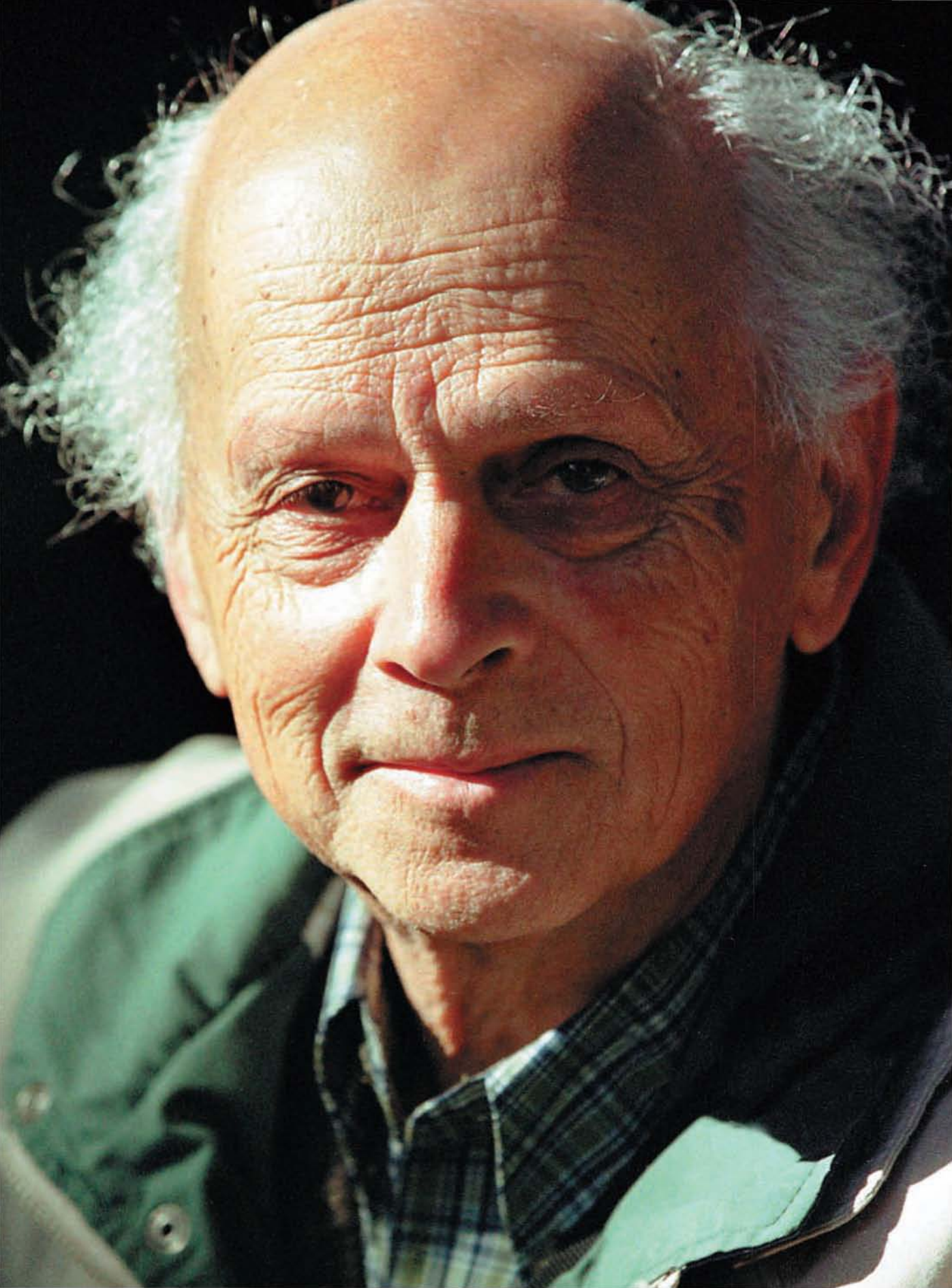
I no li han temptat les facilitats per a la investigació als Estats Units o a Europa?

Vaig rebre una invitació per venir a Espanya fa bastant temps, però després d’haver eixit del meu país dues vegades, un el que vol és descansar, treballar en el lloc on té la família i els amics.

Centrant-nos més en temes d’ecologia, vostè que ha passat anys estudiant el problema de les espècies invasores, quin perill veu en els jardins botànics com a focus d’entrada d’espècies completament noves i desco-negudes?

En primer lloc no hem d’oblidar la funció tan important dels jardins botànics per a la conservació d’espècies en perill. Però cal actuar amb molta cura i evitar que es convertesquen en importadors i dispersors d’espècies invasores, que no necessàriament han de ser plantes, sinó també tota mena de paràsits d’aquestes. Ja hi ha

«SÓC PESSIMISTA
A TERMINI CURT, MITJÀ I LLARG,
PERQUÈ VEIG QUE L’HOME
ES COMPORTA AVUI IGUAL
COM ELS MARINERS DE COLOM
I ELS SEQUAÇOS DE CORTÉS
I DE PIZARRO.
CONTINUEM ESSENT TAN
IMMEDIATISTES I IMPREVISORS
COM EN AQUELL TEMPS»

© Miguel Lorenzo

“Cal actuar amb molta cura i evitar que els jardins botànics es convertesquen en importadors i dispersors d'espècies invasores.”

una certa literatura sobre el mal comportament de determinats jardins botànics. Quan vaig començar a treballar a Londres sobre aquest problema, el 1976, em vaig adonar de la dimensió brutal de l'assumpte. De sobte em vaig adonar que a l'escola de jardineria d'un jardí botànic s'acollien llavors de diverses espècies al·lòctones i les duïen al camp per sembrar-les i dispersar-les a fi d'enriquir la flora britànica, fet que em va semblar de conseqüències terribles. Llavors li ho vaig comentar a un dels directors i poc després van posar fi a aquesta pràctica.

Però evidentment els focus d'entrada són múltiples, els jardins públics, places i jardins privats amb exposicions de plantes que vénen de tot arreu. Hem d'evitar la generació de plagues de tota classe d'espècies; no es tracta d'un problema que afecte solament un grup d'organismes.

Però la dispersió és a vegades incontrolable i alhora es poden donar hibridacions amb espècies autòctones.

Sí, sí, és un tema molt complex. Ens trobem davant un perill molt gran; estem jugant amb un procés natu-

ral que pot tenir conseqüències molt a la llarga. En realitat hi hauria d'haver diverses brigades amb especialistes en plantes superiors, inferiors, entomologia, microbiologia i el que fóra que revisaren cada regió. Trobar a temps qualsevol plaga o una planta que comença a pol·linitzar-ne d'altres de natives del mateix gènere o que comença a ser invasora, sortiria molt més barat que en acabat tractar d'eradicar plagues. Hi ha molt pocs casos d'èxit en l'eradicació de grans plagues quan estan ja molt escampades, i els qui solen pagar els plats trencats són els agricultors.

Quines pautes caldria seguir en el futur per evitar aquesta mena de catàstrofes?

Amb no gaires diners, però amb ganes i una bona legislació, es podria controlar la globalització de les biotes que està causant l'ésser humà d'una manera inconscient i incontrolada. L'ésser humà es castiga a si mateix important-se tota classe de plagues. Les espècies més agressives i dominants van desplaçant les natives, es produeixen extincions i el món es va fent cada vegada més bigarrat, més divers puntualment o localment, però menys ric genèticament a nivell planetari.

Per al futur el que cal pensar és: ja que no podem eradicar totes les plagues, deixem de pertorbar; quan cesen les pertorbacions i els desequilibris, deixen d'aparèixer espècies superagressives.

En una entrevista (Mètode, núm. 27) el botànic Vernon Heywood es mostrava bastant pessimista pel que fa a la pèrdua de biodiversitat: tan sols li concedia cinquanta anys de vida al nostre planeta. Com veu la situació?

Sóc pessimista a curt, mitjà i llarg termini, perquè veig que l'home es comporta avui igual com els mariners de Colom i els seqüaços de Cortés i Pizarro. Continuem essent tan immediatistes i imprevisors com en aquell temps. En les condicions actuals, si no tenim cap cura, si fem tots els disbarats que fem i amb els parcs naturals i reserves de la naturalesa actuals, es protegirà el 50% de la biodiversitat. A Austràlia, per exemple, les quasi 2.000 reserves tan sols aconseguen albergar en el seu interior un 30% de les plantes autòctones. Suposant que es conserve aquest 30%, hem de pensar que no tots els camperols són destructius al cent per cent i sempre en quedarà alguna cosa en la resta del territori. Suposem que, en el pitjor dels casos, es produeixi l'extinció del 50% de la flora i la fauna. Ens trobaríem davant una catàstrofe quasi tan poderosa com les grans extincions en massa del passat. Això no significa que haja de desaparèixer

la biosfera, sinó que la humanitat en un futur hauria de quedar-se quieta durant deu o vint milions d'anys perquè l'evolució reconstruïra part de la biodiversitat que alegrement hem destruït.

En aquest futur que vostè entreveu, l'energia continuarà essent un dels principals problemes. Pensa que les energies alternatives poden representar un paper important? En el passat número d'aquesta revista, el físic Luciano Maiani instava els governs a impulsar la investigació de l'energia nuclear com a millor solució per a països emergents.

Tal com estem, amb una població mundial *in crescendo* no hi ha energia eòlica o solar que pugui satisfer les necessitats humanes. Arribarà un moment que per les

**«ARRIBARÀ UN MOMENT QUE PER
LES BONES O PER LES MALES
L'HOME HAURÀ DE DEIXAR DE
CRÉIXER DESMESURADAMENT. SI ES
FA PER LES MALES, LES EPIDÈMIES
O LA FAM SE N'ENCARREGARAN»**

bones o per les males l'home haurà de deixar de créixer desmesuradament. Si es fa per les males, les epidèmies o la fam se n'encarregaran. Ara es calculen 800 milions de famolencs. No cal esperar el futur per veure la crisi terrible de la humanitat. A més a més es tracta d'una crisi que hem anat suportant des de fa bastant temps i que va agreujant-se.

Això no obstant, en les seues conferències sembla que mostrava un cert optimisme molt a la llarga. (El professor Rapoport fa un alt i s'encèn la pipa amb pacient insistència.)

Els problemes de la mala administració dels recursos, de la injusta distribució dels recursos, de la violència i la guerra, si bé comencen a rebre més atenció... necessitaríem molts anys per redreçar l'economia i la societat actuals. No sé per què jo havia fet una predicció de 500 anys. Llavors pensava que si existeix la reencarnació, demanaria de tornar d'aquí cinc segles, quan estiga una miqueta més arreglat el món. Estic filosofant sobre un futur que jo desconec, per descomptat. Parle de com m'agradaria que fóra el món dels meus descendents.

OLGA MAYORAL GARCÍA-BERLANGA